

לא רק התנגדות להסכם: כך ישראל חייבת לפעול מול איראן

13.05.2025 | יוסי מנשרוף written by

בעוד שהמציאות הגאו-פוליטית המשתנה במזה"ת דחקה את איראן לפינה, דווקא בזכות המו"מ שעון החול פועל לטובתה. בשעה שהממשל האמריקאי מתלבט ומהסס באשר לגישה הרצויה כלפי איראן, בדגש על תביעתה ל"זכות" להעשיר אורניום על אדמתה, וגם בישראל טרם גובשה מדיניות ברורה, טהרן ממשיכה להתקדם באופן שיטתי בהעשרת אורניום, לקדם את קבוצת הנשק ולצבור ידע קריטי שיאפשר לה ¹ אם וכאשר תתקבל ההחלטה על ידי מנהיגה ח'אמנאי ² לייצר נשק גרעיני.

למרות הסנקציות, הלחץ הכלכלי והבידוד הבינ"ל, איראן נתקלת אומנם בקשיים ניכרים ובמשבר לגיטימציה פנימי, אך גם גורפת הישגים לא מבוטלים. יכולות ההגנה, ביצור נכסיה והכלים ההתקפיים שברשותה הולכים ומשתפרים, והאתגר לנצחה בעימות צבאי עתידי נעשה (לכאורה) קשה יותר ויותר. משום כך, נדרשת פעולה מדינית תקיפה ובלתי מתפשרת מצד ישראל וארה"ב, שיש לקדמה ללא דיחוי.

הסכם רעוע, שיהיה במתכונת JCPoA 2, יפעל לרעת האינטרס האמריקאי. תרחיש כזה יעניק לאיראן זמן להתאושש כלכלית, יחזק את המשטר האיראני מבית ויקל עליו לשקם את ציר ההתנגדות מהמהלומה שספג מישראל, ובכך לשקם את הביטחון הלאומי האיראני. גם אם ההסכם יבלום לזמן מה את מאמצי הגרעין של איראן, הוא יאפשר לה לשמור על מעמדה כמדינת סף-גרעין, תוך שהיא ממשיכה לערער את היציבות האזורית ביתר שאת. בהמשך הדרך, כשטהרן תחליט שבשלה השעה, היא תנסה להוציא לפועל את תוכניתה להשמדת ישראל.

לנוכח זאת, על ישראל להמליץ לטראמפ להחיות את האולטימטום נגד איראן ³ זה שנזנח מאז הכרזתו במרץ ⁴ ולהציב אותו שוב על סדר היום. המועד המתבקש הוא יוני הקרוב, מועד כינוס מועצת המנהלים של הסוכנות הבינ"ל לאנרגיה אטומית (סבא"א), שבו יתקיים דיון מחודש על מנגנון ה-Snapback וצפויה להתקבל החלטה מכרעת בנוגע לחידוש הסנקציות.

במקביל, מומלץ לישראל להוביל קמפיין הסברתי רחב וממוקד מול הממשל, מובילי דעת קהל והציבור האמריקאי שבבסיסו עומד המסר המרכזי: הסכם גרעין רך יחליש את מעמדה של ארה"ב, יסכן את בעלות בריתה ויעניק חבל הצלה למשטר אידאולוגי רדיקלי. לעומת זאת, מדיניות תקיפה מול איראן תחזק את מעמדה האזורי של ארה"ב, תעודד מדינות נוספות להצטרף להסכמי אברהם, ובכך תייצר מציאות גאו-אסטרטגית חדשה ויציבה יותר.

במסגרת זאת, יש לשכך את החששות בארה"ב מפני היגררות למלחמה אזורית שתגבה מחירים

כבדים. גם אם יפרוץ עימות צבאי, יש להניח כי איראן לא תוכל להרשות לעצמה להיכנס לחילופי מהלומות משמעותיים מול ארה"ב וישראל במצבה הנוכחי. ציר ההתנגדות לא יוכל לשמש לה כקו ההגנה כבעבר, והחות'ים, המעוז הפעיל היחיד שנותר, לא יוכלו לספק את המשענת הנדרשת. מה גם שמתקפה ישראלית, בגיבוי אמריקאי כזה או אחר, תגרום בהכרח פגיעה משמעותית ביכולותיה ההגנתיות וההתקפיות של טהרן.

בהכירה את הנחיתות הטכנולוגית, המודיעינית והצבאית שלה מול ארה"ב, ספק רב אם ההנהגה באיראן תהיה מוכנה להיכנס לעימות רחב, בייחוד כשהתמיכה הציבורית בה נשחקת ומערך השלוחים של טהרן מצוי במשבר היסטורי. להערכתנו, קבלת ההחלטות בטהרן מכוונת על ידי רציונל הישרדותי, ולכן סביר שהאוחזים במושכות לא ייענו לדרישותיהם של גורמים רדיקליים, כדוגמת מפקד משמרות המהפכה, חוסיין סלאמי, להיגרר למלחמה.

משכך, קמפיין הסברה יעיל יסייע מצד אחד לסכל את המאמצים של הגורמים הפייסניים בארה"ב שקוראים לעסקה מפוקפקת מול איראן; בנוסף, הוא יסייע להציב עמדה נוקשה בפני איראן שאינה משתמעת לשתי פנים: על טהרן לבחור בין הסלמה, שתאיים על עצם קיומו של המשטר, לבין קבלת התביעות האמריקניות במלואן, בבחינת שתיית "כוס התרעלה", בדומה להחלטה הכואבת אך המחושבת של ח'מיני לסיים את המלחמה מול עיראק ב-1988. גם בעת הנוכחית, בדומה לתגובת איראן לסיכול מפקד כוח קודס, קאסם סולימאני, ב-2020, ישנו פער עמוק בין היכולות המבצעיות של איראן לבין מוכנותה להפעילן בתגובה למתקפה.

גם אם ישראל תיאלץ להשלים עם הסכם שיתוחם לנושא הגרעין בלבד, עליה להגיע להבנות ברורות עם וושינגטון כדי גיבוש תוכנית אסטרטגית רחבת היקף, שמטרתה סיכול מערך השלוחים האזורי של איראן והחלשת פרויקט הטילים שלה. אין הכרח להתעקש על הכללת שני הנושאים הללו במשא ומתן הישיר עם איראן. במקום זאת, ניתן להעביר לטהרן את המסרים באמצעים אחרים (לרבות תקיפות קינטיות וסייבר), שהן ישראל והן ארה"ב נחושות להציב גבולות ברורים גם בכל הנוגע לטרור וליכולות הטיליות. כך תובהר לאיראן המציאות האסטרטגית החדשה, ותתחוויר לה ההבנה שעליה לסגת משמעותית גם מהשאיפות ההתקפיות שלה בזירות אלו.

על המנגנון הדיפלומטי להתעלות לגודל השעה ולהפנים כי כעת הוא רגע ההכרעה. המאבק על הסכם הגרעין לא יכריע רק את סוגיית הפצצה, אלא ישפיע על כל עיצוב המערכת האזורית בשנים הקרובות. ישראל חייבת לפעול באינטנסיביות מול ארה"ב כדי להבטיח כי תוכל להשפיע על ההצעה שתונח בפני איראן, ועל עתיד המאבק נגד איראן.

התפרסם בישראל היום, בתאריך 14.05.2025.